

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI KÖZGYŰLÉS
ELNÖKE

HATÁROZATI JAVASLAT

a Megyei Közgyűlésnek

Jász-Nagykun-Szolnok megye mezőgazdaságának helyzetéről
szóló tájékoztatókhoz

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés/2022. (XI.30.) számú határozata Jász-Nagykun-Szolnok megye mezőgazdaságának helyzetéről

1. A Megyei Közgyűlés a *megye mezőgazdaságának helyzetéről* szóló tájékoztatókat a **melléklet** szerinti tartalommal megtárgyalta és az azokban foglaltakat tudomásul veszi.
2. A Megyei Közgyűlés megköszöni a tájékoztató elkészítését a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Igazgatóságának és a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztályának.

Erről:

1. Megyei Közgyűlés tisztségviselői
 2. Megyei főjegyző
 3. Irodavezetők
 4. Dr. Berkó Attila kormány megbízott, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal
 5. Hubai Imre Csaba megyei elnök, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Igazgatóság
 6. Kiss Róbert megyei igazgató, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Igazgatóság
 7. Juhász Rita osztályvezető, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály
- értesülnek.**

Szolnok, 2022. november

Hubai Imre

Határozati javaslatot készítette:

Páldi Tamás Attila
irodavezető
Térségfejlesztési és Közlügyi Iroda

Határozati javaslat törvényes:

Rentzné Dr. Bezdán Edit
megyei címzetes főjegyző

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE

MEZŐGAZDASÁGÁNAK HELYZETE

2022.

**Készítette: Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Igazgatósága**

Jász-Nagykun-Szolnok megye mezőgazdasági termelésének általános jellemzői

I. Szántóföldi növénytermesztés

Jász-Nagykun-Szolnok megyében évtizedek óta meghatározó a mezőgazdaság volumene. Az ország mezőgazdasági hasznosítású földterületeinek mintegy ötöde megyénkben található. A mezőgazdasági termeléshez szükséges agro-ökológiai adottságok kedvezőek, azonban szélsőséges vonásokat mutató száraz kontinentális éghajlat jelentős problémákat okozhat. Országos viszonylatban a Nagykunság és a Közép-Tisza Vidéke a legszárazabb területek közé tartozik, mindössze 400-600 mm az éves csapadékmennyiség. Ezen kevés csapadék időbeni eloszlása még kedvezőtlenebb, hiszen általában a tenyészidőszakon kívüli hónapok a csapadékosak. Sok esetben előfordul, hogy az őszi-téli hullott csapadék belvizet okoz, majd ugyanazokat a területeket a nyári időszakban aszály sújtja. Ezek alapján elmondható, hogy a gazdálkodóknak általában szélsőséges időjárási körülményekkel kell szembe nézniük, amit az elmúlt években tapasztalható globális felmelegedés még inkább felerősít. A kedvezőtlen csapadékeloszlás mellett az utóbbi pár évben az ingadozó hőmérsékleti értékek is problémát okoztak. A tél egyre melegebb, ami kedvez a kártevők és kórokozók áttelelésének, a tavaszi felmelegedés pedig egyre későbbre tolódik. Áprilisban, sőt még májusban is számítani kell a reggeli órákban fagyokra, ami a gyümölcsösökben jelentős kárt tud tenni.

Az idei évben tapasztalt aszály pedig példa nélkülinek mondható az elmúlt 100 év viszonylatában. 2021 szeptembere és 2022 augusztusa között megyénkben mindössze 288 mm csapadék hullott. A téli hónapokban a csapadék összeg nem érte el a 100 mm-t, egyáltalán nem tudott a talaj feltöltődni nedvességgel, ami miatt már tavasszal közel 100 mm-nyi volt a talajból hiányzó csapadék mennyiség. Ez a további hónapokban még inkább súlyosbodott, júliusra a talajok már a mélyebb rétegekben is teljesen kiszáradtak. A helyzetet jelentősen súlyosbította a magas hőmérséklet miatt kialakuló légköri aszály.

A fentebb részletezettek szerint megyénket nagyon súlyos aszály sújtotta az idei évben. Kalászos gabonából fél termést tudtak nyáron a megye gazdálkodói betakarítani, míg napraforgóból harmadannyi a termés, mint az előző években. Legnagyobb kárt azonban a kukorica szenvedte. A megye termőterületének 90 %-án nem ment végbe a szemképződés, a növények július hónapban teljesen elszáradtak.

Ágazati szinten vizsgálva a megye mezőgazdaságát, kijelenthető, hogy meghatározó a gabonanövények és az olajosnövények termesztése, míg az állattenyésztésen belül a sertés-, a baromfi-, a szarvasmarha- és a juhtenyésztés mellett a méhészet a jellemző. A megye területének teljes területe 558 000 hektár, melynek döntő hányadát a szántó művelési ágú területek jelenti. Ezen területek nagysága meghaladja a 350 000 hektáros nagyságrendet.

Jász-Nagykun-Szolnok megye területe	558 000 ha
Mezőgazdasági terület	415 718 ha
ebből szántó	375 980 ha
gyep	33 282 ha
halastó	1 900 ha
nádas	1 581 ha
szőlő	1 330 ha
gyümölcsös	1 645 ha
Erdő	31 379 ha
Egyéb	110 903 ha

1. táblázat: Jász-Nagykun Szolnok megye területének művelési ágak szerinti megoszlása
Forrás: Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

A nagyüzemi termelés mellett, igen jelentős a kis- és közepes gazdaságok száma. Jász-Nagykun-Szolnok megyében a mezőgazdasági gazdaságszerkezeti összeírás alapján 25 hektáros birtokokon gazdálkodtak az egyéni gazdaságok és a gazdasági szervezetek. Ha csak az egyéni gazdaságok által használt mezőgazdasági területeket vizsgálták, akkor az átlagos birtokméret 15 hektárra csökkent. Ettől függetlenül kijelenthető, hogy a hazai mezőgazdaságban a rendszerváltást követő időszak óta egy természetes koncentráció zajlik, amit főként a kisgazdaságok számának csökkenése okoz. A Központi Statisztikai Hivatal a 2020-as agrárcenzus előzetes eredményeit összefoglaló kiadványa alapján, megállapítható, hogy a középméretű gazdaságok súlya erősödik, a kis gazdaságok többsége az 50-300 hektár üzemméret felé tart. Ezt elősegíti a támogatási rendszer, valamint a kormányzati intézkedések is, például 2021-től az osztatlan közös tulajdon megszüntetése egyszerűbbé vált.

Az őstermelőként gazdálkodók száma megközelíti a 10 000 főt. A megyében a 2020. év végéig működő családi gazdaságok száma 1 696 db volt. Az új jogszabályi környezet

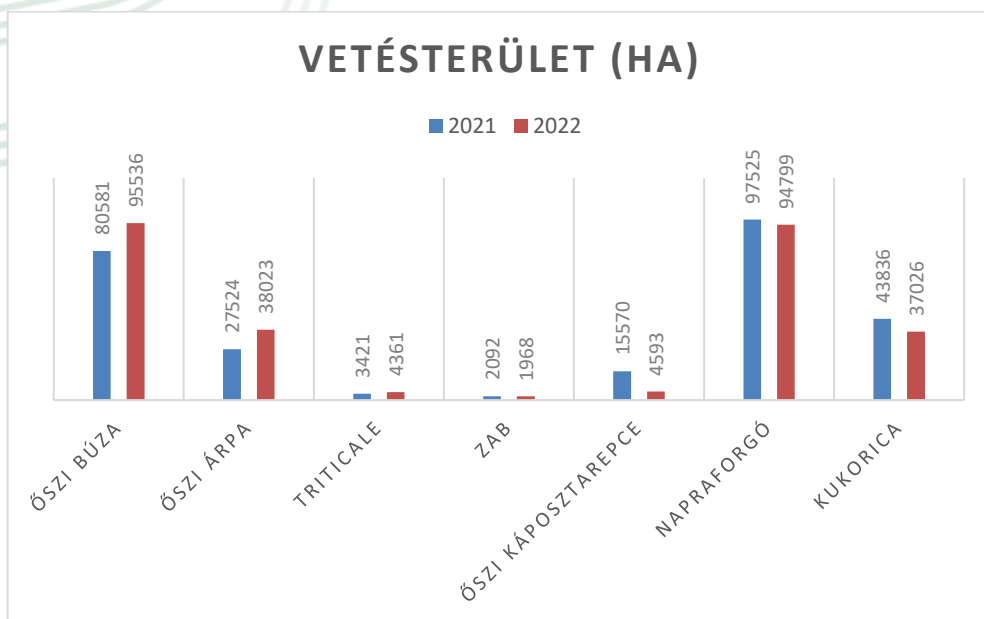
folytán őstermelők, őstermelők családi gazdaságai és családi mezőgazdasági társaságok, mint új gazdálkodási forma kezdték meg működésüket a megyében is 2021. január 1-től. Jelentős továbbra a megyében a mezőgazdasági termékfeldolgozást folytató kistermelők létszáma. E gazdaságokban prémium minőségű kézműves élelmiszereket állítanak elő, melyeket az időszakosan 4 helyszínen tartott termelői piacokon tudnak értékesíteni.

A mezőgazdaság súlya a megyében a GDP-hez való hozzájárulás arányát tekintve is az országos átlagnál jóval magasabb. Országosan 4%, míg megyei szinten megközelítőleg 10 % a GDP-hez való hozzájárulás aránya a mezőgazdaságnak. Ez azért sem meglepő, hiszen az ország mezőgazdasági hasznosítású földterületeinek mintegy ötöde megyénkben található meg.

A mezőgazdaságilag művelhető szántóterületen a legnagyobb arányt a gabonafélék (őszi búza, kukorica, őszi árpa, tritikálé, zab, rozs), valamint az olajos növények (napraforgó, repce) képviselik.

A megyében jelentős az öntözhető területek nagysága, az öntözésre feljogosító vízjogi engedéllyel pedig közel 1 500 termelő rendelkezik. Ennek köszönhetően számottevő területet képvisel megyénkben a különböző növényfajok vetőmagtermesztése is (hibridkukorica, napraforgó), az ország kukorica vetőmag-előállító területének 40%-a itt található. Külön sajátossága a megyének a rizstermesztés. Kisújszállás térségében fehérrizst 1000-1500 hektáron, míg az országban egyedülként indiánrizst, mintegy 1000 hektár területen termesztenek.

A jelentősebb növények termőterületét a 2021-es és 2022-es év vonatkozásában az 1. ábra mutatja hektárban.

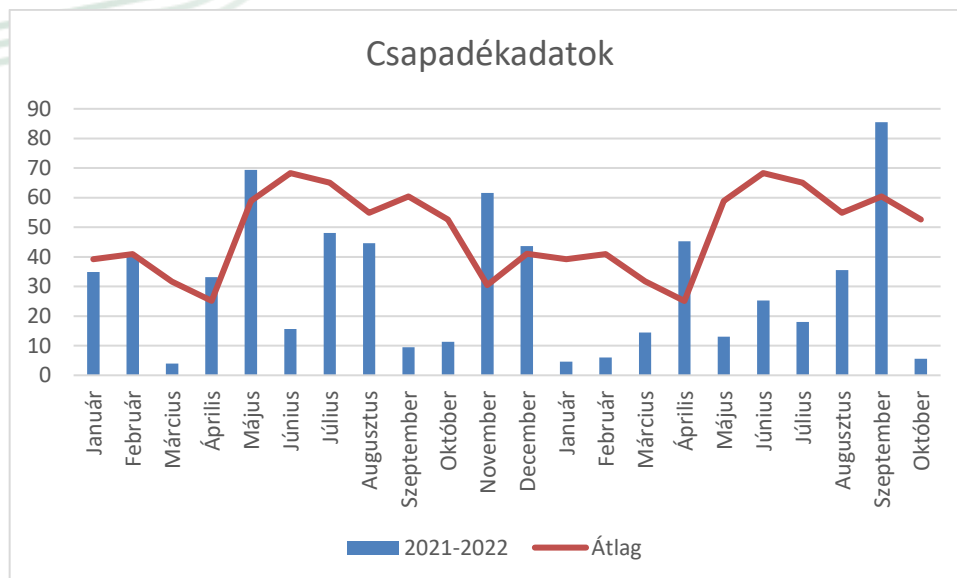
1. ábra: A jelentősebb területtel bíró növények termőterülete két év vonatkozásában (hektár)

Forrás: Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

Időjárási helyzetkép

A 2020-as évtől kezdődően megfigyelhető megyénkben az a tendencia, hogy több hónapban a sokéves átlagtól kevesebb csapadék hullott, míg a havi átlaghőmérsékletek és a nyári hónapokban a hőségnapok száma folyamatosan emelkedtek. Ez 2021 nyaratól kezdődően tovább fokozódott, az őszi vetések így teljesen száraz talajba kerültek, majd csak a novemberben érkezett csapadék hatására indult meg a növények kelése. Az idei évben a téli csapadék mennyisége is rendkívül alacsony volt, a talajok nem tudtak kellőképpen nedvességgel feltöltődni, így tavasszal szintén száraz talajviszonyok között történtek a vetések. Áprilisban érkezett annyi csapadék, amivel a növények kelése végbe ment, valamint az őszi vetésű növények esetében a fejlődésük szemmel láthatóan megindult. Májustól kezdődően azonban a csapadék mennyisége jelentősen lecsökkent, júniusban már láthatóak voltak az aszály egyre súlyosbodó tünetei. Jelentősebb csapadék augusztus végén és szeptemberben érkezett, ami már az őszi vetéseknek kedvezett, azonban sem a napraforgón, sem a kukoricán nem segített. A megye öntözetlen kukorica területének 90-95 %-a megsemmisült a nyár folyamán, míg a napraforgó esetében jelentős termés kiesés történt. A jelenlegi adatok alapján október hónapban is rendkívül kevés csapadék hullott a megyében, így a talajok

mélyebb rétegei továbbra is szárazak, amin csak a bőséges téli csapadék segíthet a továbbiakban.

2. ábra: Megyei havi csapadékmennyiség 2021. 01. 01-től 2022. 10. 31-ig (mm)

Forrás: KÖTIVIZIG

Őszi vetésű kultúrák

Az elmúlt év őszén a gabonafélék vetésekor vetőágy teljesen száraz volt, a növények csírázása és kelése majd csak a novemberben érkezett csapadék hatására kezdődött el. A növények a téli hónapokban kezdtek el megerősödni, de mivel nem hullott jelentős csapadék, így tavasszal nagyon gyenge volt a fejlettségük. Ezen a termelők hengerezéssel és fejtrágyázással próbáltak segíteni. Áprilisban a kalászosokon megjelent a zászlóslevél, azonban májustól újra szárazra fordult az időjárás, így a szemképződés nem megfelelően ment végbe. Kalászolásakor egyértelműen láthatóvá vált, hogy a kalászosokban a kalászkák száma, így a kalásonkénti szemszám is elmarad az optimálistól, ezáltal az előző évekhez képest rendkívül alacsony lett a betakarított termésmennyiség.

Az **őszi búza** vetésterülete 95 536 hektár volt 2022-ben. Az előző évekhez képest csökkent a területe, de továbbra is ez a legjelentősebb, legnagyobb területen termelt növényfaj megyénkben. A megtermelt búza termésmennyisége 221 333 tonna, míg a termésátlag 2,3 tonna/hektár lett. Az előző évek átlagában 400 000-500 000 tonna közötti volt az összes termésmennyiség a megyében, ám idén az aszály miatt ennek csak a felét tudták betakarítani a gazdálkodók. A búza felvásárlási ára a nyári hónapokban 130 000-150 000 Ft/tonna ár között volt jellemző. A tároló kapacitásokkal rendelkező termelők az alacsony termésmennyiség miatt a felvásárlási árak emelkedésére számítottak, így a legtöbb esetben nem került azonnal értékesítésre a

termény. Szeptembertől kezdődően azonban a felvásárlási ár csökkeni kezdett, így többen alacsonyabb áron tudták értékesíteni a búzát, mint a nyári hónapokban, azonban aki még teheti továbbra is várja a felvásárlási árak emelkedését. Az **ősz** **árpa** vetésterülete az idei évben valamivel nagyobb arányt képviselt a megyei vetésszerkezetben, a területe 38 023 hektár volt, ami több mint 10 000 hektárral több mint 2021-ben volt. A terméshozamán megmutatkozott az aszály negatív hatása, 2,7 tonna/hektár átlaghozam mellett a teljes betakarított termésmennyiség 105 476 tonna volt. Az alacsonyabb termésmennyiség mellett legnagyobb problémát a termés minősége jelentette, ugyanis a betakarítás előtt a szemek jelentősen „megszorultak”, így a hektoliter tömegük sok esetben nem érte el a Magyar Szabvány szerinti értéket sem. Emiatt szinte eladhatatlan lett sok esetben a termés, valamint a felvásárlók csak jelentős levonások után vásárolták meg. A felvásárlási ára 100 000-130 000 Ft/tonna között alakult, de a minősítési levonások után előfordult olyan is, hogy 100 000 forintért sem lehetett értékesíteni 1 tonna árpát. **Ősz** **káposztarepce** vetésterülete folyamatosan csökken az elmúlt években, idén mindössze 4 593 hektáron vetettek a gazdák. A 2021 őszén közel 10 000 hektáron vetettek a megye gazdálkodói őszi káposztarepcét, azonban a csapadékhiány miatt a növények kelése jórészt hiányos, a növények kezdeti fejlődése pedig nagyon vontatott volt. Tavaszra látható lett, hogy a vetésterület több mint 50 %-án nem megfelelő fejlettségű a növényállomány, ezáltal a vetésterület felén kitarcsázásra került a kultúra. A termesztési nehézségek miatt átlaghozama 1,5 tonna/hektár volt, a betakarított termésmennyiség 7 318 tonna. A **rozs** esetében 1 476 hektárt foglalt el a termést adó terület. Az utóbbi években megyénkben egyre inkább zöldtakarmánnyként, szenáznak hasznosítják, kevés gazdálkodó takarítja már be szemesen. Ez az idei évben az aszály miatti tömegtakarmány csökkenés miatt a legtöbb helyen így történt. A teljes betakarított mennyiség 2 683 tonna volt 1,8 tonna/hektár átlaghozam mellett. A **tritikálé** betakarított területe 4 361 hektár volt. Vetésterülete kis mértékben nőtt az előző évekhez képest. A termésátlag 2,3 tonna/hektár lett, a termésmennyiség pedig 10 340 tonna.

Tavaszi vetésű kultúrák

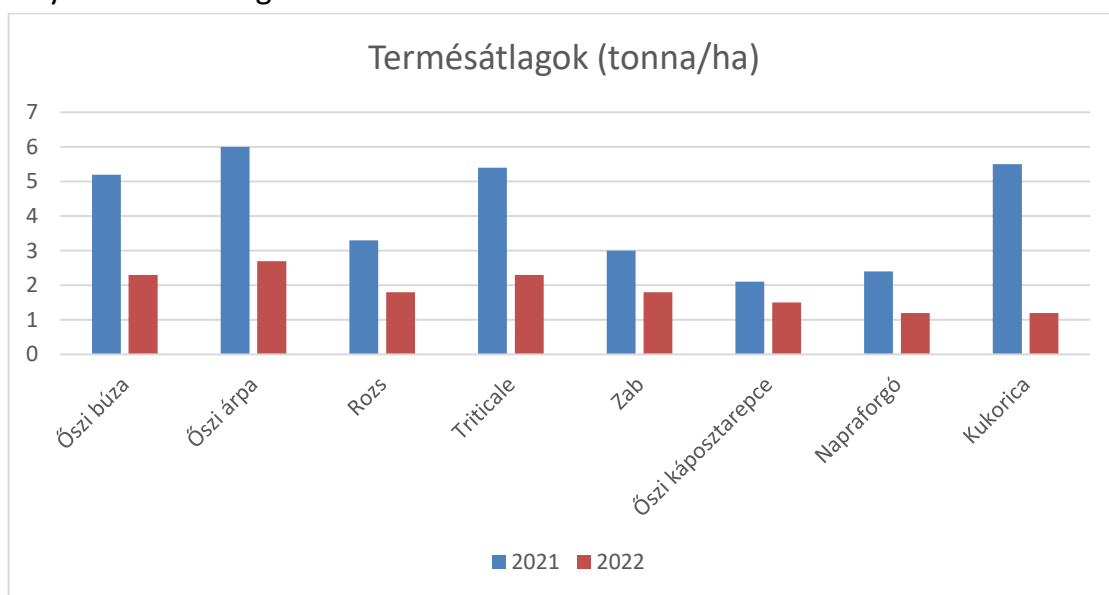
A tavaszi vetéseket a száraz talajviszonyok miatt ideális ütemben el tudták végezni a gazdálkodók, majd az áprilisi csapadék kedvezett a növények csírázásának és kelésének. Májusban eredményesen védekeztek a termelők a gyomok ellen és a fejtrágyázás is megtörtént. A kukoricákon a vízhiány tünetei júniustól folyamatosan láthatóak voltak, ugyanis a növények addigi növekedése megállt és egyre inkább

sodródtak a levelek, majd júliusban az öntözetlen területeken szinte teljesen elszáradtak a növények, a virágzás és szemképződés egyáltalán nem ment végbe. A napraforgó esetében a virágzás 1-2 héttel korábban következett be a szokásostól, a kisméretű tányérokban kisméretű szemek fejlődtek csak ki, így a betakarított termésmennyiség jóval elmaradt az előző évekhez képest.

A tavaszi vetésű növények közül Jász-Nagykun-Szolnok megyében 94 799 hektáron vetettek **napraforgót**. Az aszály miatt 15 431 hektár betakarításra sem került, ezeket a területeken kitércsázták a növényeket a termelők. A termésmennyiség közel 100 000 tonna lett, 1,2 tonna/hektár átlaghozam mellett. Az értékesítési ár tonnánként 230 000-280 000 Ft között mozgott olajsavtartalomtól függően. Az idei évben több termelő jelezte, hogy a Pioneer PR64LE25 napraforgó hibridje a virágzás előtt csillagbimbós állapotban maradt és pár nap alatt teljesen elszáradt, termést egyáltalán nem hozott. Ez a hibrid a korábbi években egy teljesen megbízható, jó termőképességgel rendelkező napraforgó volt, emiatt igen nagy területen lett idén is vetve. A probléma megjelenése után természetesen azonnal elindultak a gazdálkodók az okok kiderítésére és felvették a kapcsolatot a vetőmag előállítóval, mert az rögtön látszott, hogy nem egyszerűen aszálykárt szenvedtek ezek a területek, hanem más dolog is állhat a háttérben. Ami kiderült az, hogy ez a hibrid genetikailag kifejezetten érzékeny az erős UV sugárzásra. Az idei évben az extrém magas UV sugárzáshoz még nagyfokú légköri aszály és csapadékhiány is párosult, az így kialakult fekete nekrosis pedig a növények teljes pusztulását okozta. **Kukoricát** 2022-ben 37 026 hektáron vetettek a gazdák, amiből 33 392 hektáron egyáltalán nem történt meg a nyári aszály miatt a szemképződés, ezeket a területek kitércsázták, esetleg silózással hasznosították. A betakarított terület nagyság 3 558 hektár volt. Az összes termésmennyiség 4 485 tonna, az átlaghozam 1,2 tonna/hektár. **Cukorrépa** esetében a megyében 99 hektáron 2 970 tonna termelt, a termésátlag 30 tonna hektáronként, **burgonya** 41 hektáron 1 018 tonna termés realizálódott, 4 hektáron az aszály következtében nem történt betakarítás burgonyánál. A **szója** vetésterülete 1 031 hektár volt. Megyénk természeti adottságai nem igazán kedveznek a szója termesztéséhez, mivel a virágzás és terméskötődés időszakában gyakran van légköri aszály, ahogy ez az idén is történt. Emiatt 1 tonna/hektár átlaghozam mellett némiképp több mint 1 000 tonna szóját takarítottak be a gazdák.

Külön sajátossága a megyének, hogy nagyüzemi területen folyik a rizstermelés, 2022-ben 1 007 hektáron **fehér rizst**, 709 hektáron pedig **indián rizst** termesztettek a gazdák. A vetés május 15 előtt megtörtént. Az állomány kelése egyenletes volt, a növény időben megkapta a fejtrágyázást, illetve a vegyszeres gyomirtást. Az állandó vízzel

borított kultúrákat sem kímélte a nagyfokú légköri aszály. Szeptember közepén kezdetét vette a betakarítás, fehér rizsből a 4 tonna/hektár a terméshozam. Indián rizsből viszont a várt 1 tonna/hektár átlag termés született. A **tavaszi árpa** vetésterülete az idei évben 727 hektár volt. Tavasszal a vetést időben el lehetett végezni, viszont a csapadékhiány miatt kelése és fejlődése rendkívül vontatott volt. A termésmennyiség 1 109 tonna lett, az átlaghozam 1,1 tonna/hektár. A **tavaszi zab** betakarítása 1 968 hektáron történt meg, az aszályt pedig e növény is megsínylette. Az állományokban a vetésfehérítő, valamint a gyomok ellen kellett védekezni. A termésátlag 1,8 tonna/hektár szinten realizálódott, a teljes betakarított termésmennyiség 3 569 tonna volt. A **magborsó** 1 517 hektárt foglalt el a vetésszerkezetből, 1,2 tonna hektár lett az átlagtermés, az teljes termésmennyiség 1 699 tonna. A 2021-es és 2022-es évben az alábbi ábra mutatja a főbb termesztett növények termésátlagait.

3. ábra: A főbb termesztett növények termésátlagai (tonna/hektár)

Forrás: Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

Őszi vetési és talaj-előkészítési munkák 2022

A megye gazdálkodói őszen 157 736 hektáron terveztek őszi vetésű növényeket. Az őszi időjárási körülmények nem hátráltatták a vetési munkákat, így mára mindenhol befejeződött a vetés.

A kapásnövények betakarítása után azonnal elkezdődött az őszi vetésekhez a talaj előkészítése. A szeptemberben hullott csapadék hatására ideális, aprómorzsás magágyat lehetett készíteni a vetések előtt. Az őszi búza vetése teljesen befejeződött, mintegy 108 764 hektáron lett elvégezve. Az október eleji vetések esetében a szemek csírázása és a növények kelése a nedves talajviszonyok mellett 1-2 héten belül

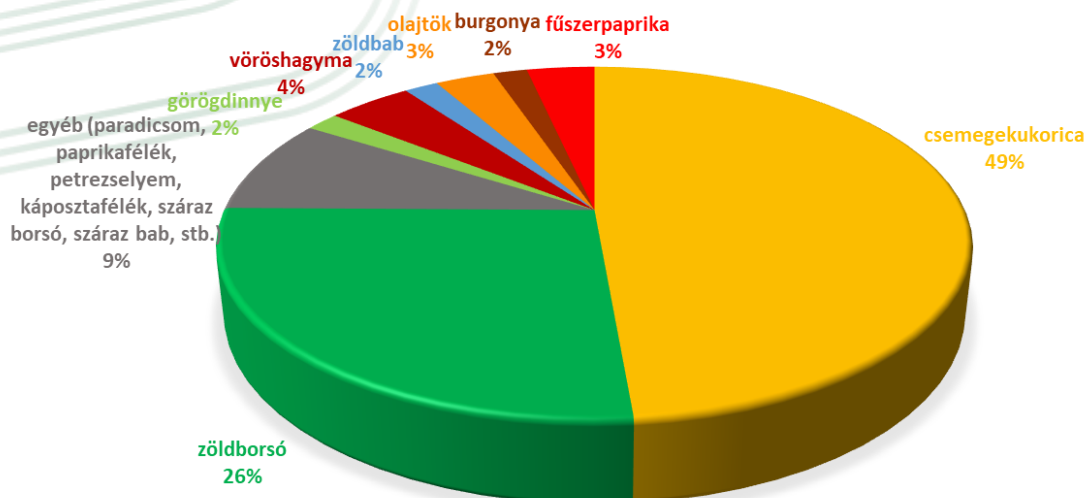
megtörtént, míg az október második felében vetett szemek már száraz talajba kerültek, így a kelésük sokkal vontatottabb. Az őszi árpa az idei évben mintegy 35 889 hektáron került vetésre. Fejlettségi állapota a búzáéhoz hasonlóan a csapadék mennyiségétől függ. Az árpa termőterülete kismértékben növekedett az előző évekhez képest, míg az őszi káposztarepce vetésterülete évek óta csökkenő tendenciát mutat, az idei évben a mindössze 5 658 hektár. Vetése teljesen befejeződött, a szeptemberi csapadék hatására a növények fejlődése ideális volt az őszi folyamán. Fejlettségi állapota elérte a tőlevélrózsás állapotot, a növény további gyors fejlődésének megakadályozását néhány területen csak regulátor használatával lehetett csak biztosítani. A tavaszi vetések alá elkezdődtek az őszi mélyművelések is, aminek a végzését a száraz talajviszonyok nagymértékben nehezítették. Az őszi mélyszántás helyett előtérbe került a közép mély lazítás 40-50 cm mélységben, ennek a technológiának a vízgazdálkodási előnye egyre jelentősebb tényező. Az őszi munkák során további gondot okozott a termelők számára a műtrágya, valamint a vetőmagok árának drasztikus emelkedése. A tavalyi évhez képest háromszoros áremelkedés történt, ami nehéz helyzetbe hozza a termelőket.

II. Kertészet

Jász-Nagykun-Szolnok megyében a mezőgazdaságilag művelt területnek mindössze 2-3%-át foglalják el kertészeti kultúrák. Évenként kis mértékben ingadozóan 5-7 ezer hektáron termesztünk zöldséget, melynek döntő része szántóföldi zöldség, a gyümölcs termőterülete meghaladja az 1 500 hektárt, de a korábban ugyanekkora területen művelt szőlő mára 1 000 hektár alá csökkent. A legjelentősebb zöldség-gyümölcs termőterületek a Jászságban és Tiszazugban találhatók.

Zöldségtermesztés

Megyénk zöldségtermő területének nagyrészen konzervipari növényeket termesztene. Ennek oka, hogy mind a csemegekukorica és a zöldborsó jól illeszthető a szántóföldi növénytermesztés vetésszerkezetébe. A gazdálkodók manapság már jellemzően korszerű technológiával, öntözött területeken tudják termesztetni ezen növényeket a feldolgozók által elvárt követelmények alapján, a terméket pedig meghatározott áron tudják értékesíteni a környékbeli gyáraknak. A zöldségfajok területi megoszlását a 4. ábra mutatja be.

4. ábra: Zöldségfélék területi megoszlása
Forrás: Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

A kifejezetten száraz és enyhe telet, egy jellemzően továbbra is száraz március-májusi időszak követte 2022-ben. Bár az áprilisi esők néhol segítettek a növények fejlődésén, de az aszályos nyári időszak több zöldségfaj termesztését megnehezítette. **Zöldborsó** esetében mivel a tenyészidőszakban még nem jelentkezett akkora szárazság, mint a nyár további hónapjaiban, így a termés mennyisége és a minősége a közepesnél valamivel jobb lett, 4,5 tonnás hektáronkénti átlagtermés mellett 1 602 hektáron 7 209 tonna zöldborsót takarították be a gazdák. A korai fővetésű **csemegekukorica** fejlődése már jobban megszenvedte a száraz tavaszt, valamint az elhúzódó zöldborsó betakarítási munkálatok komoly gondokat okoztak a másodvetésű kukoricák vetésében. Ez további területi – és ezzel járó mennyiségi – kiesést jelentett a már eleve aszály sújtotta csemegekukoricában, így az elmúlt évekhez képest gyengébb termésátlaggal 3 474 hektáron 29 181 tonna termett. Nem csak a mennyiség esett vissza, hanem a csőméretek is csökkentek, ami által számottevően romlott a növény feldolgozhatósága.

Minden más zöldségfajnál érzékelhető volt, hogy az öntözetlen állományokban nagyon jelentős volt a termés kiesés, de még az öntözött kultúrákban is alacsonyabbak voltak a hozamok, mivel a hőséget és a légköri aszályt még az öntözés sem tudta kompenzálni. Ennek ellenére az idei év még jobban rámutatott, hogy öntözés nélkül nem lehet versenyképes a zöldség-gyümölcs termesztés. A megyében a **vöröshagyma** legnagyobb része öntözött, így nem feltétlenül a száraz idő okozott termés kiesést, hanem január

végén, február elején két alkalommal is szélkár érte a növényt, így a szél által sújtott területeken sok helyen akár 50-60%-os kár keletkezett. A **görögdinnye** termesztésében azonban már érezhető volt a nagy hőség hatása, ami leginkább a termésátlagok csökkenésében volt megfigyelhető, valamint abban, hogy sokkal gyorsabban érett be a termés, ami egy intenzívebb, de rövidebb szezont eredményezett.

Míg az idei esztendő első felét az aszály, a második felét azonban a magas energiaárak határozták meg a kertészeti ágazatban. Általánosságban elmondható, hogy rendkívüli szárazság nemcsak mennyiségi problémákat okozott, hanem a megszokottnál gyengébb minőségű termést takaríthattak be a gazdálkodók. Az energiaválság következtében pedig az öntözés és a növények tárolása vált egyre nehezebbé. Jász-Nagykun-Szolnok megyében leginkább a Jászság térségében van nagy hagyománya a fóliasátras paprikatermesztésnek, a lakosság nagyobb része termesztő berendezéses zöldségfajtaival foglalkozik. Fontosabb hajtatott zöldség termőterület még Tiszazugban található, ahol a **paprika** mellett **paradicsomot** és **káposztaféléket** is fóliasátor és üvegház alatt termelnek. A hajtatott zöldségek termőterülete érdemben nem változott, azonban a termesztőknek a növekvő energia költségek mellett már az év elején viharkárokkal kellett megküzdeniük. A január végi, február eleji károk elsősorban a fűtetlen, úgynevezett hideg fóliás hajtatást végzőknél jelentkeztek. Megyénkben is több mint 100 termelő tett bejelentést, hogy károsodott a termesztőberendezésük. A gazdálkodók a keletkezett károk részleges kompenzációjára tarthattak igényt, így az érintett termelők több mint 150 000 000 Ft értékben részesültek támogatás kifizetésében Jász-Nagykun-Szolnok megyében.

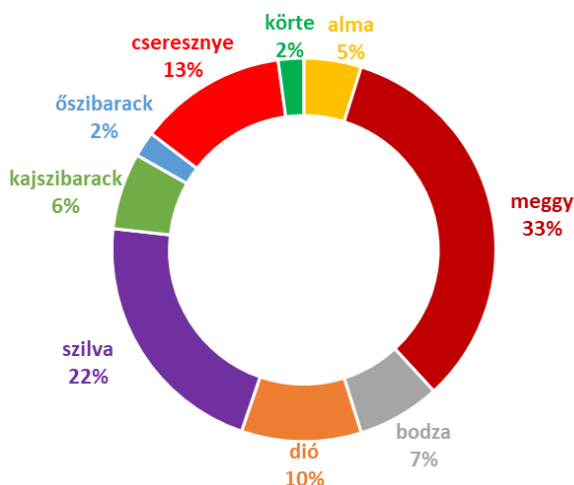
Megnevezés	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
vöröshagyma	8646	5316	4651	5968	4288	4233	1612	4422	2674
paradicsom	5956	8376	6142	8480	2926	1420	735	2300	1058
görögdinnye	3887	3145	4177	2377	2892	2250	1260	1800	1250
csemegekukorica	28183	36085	40967	46544	36451	41322	40384	35528	29181
fűszerpaprika	1719	1429	2195	2085	1878	2344	666	1560	1680
zöldborsó	5198	14697	8657	3911	3735	4949	5726	2673	7209

2. táblázat Zöldségfajok termésmennyiségei Jász-Nagykun-Szolnok megyében (tonna)

Forrás: KSH, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

Gyümölcsstermesztés

A zöldségtermesztéshez hasonlóan a Jászságban találhatóak meg a legnagyobb gyümölcs termőterületek Jász-Nagykun-Szolnok megyében, hiszen szilvából, kajsziából és almából is a legnagyobb mennyiségben itt szoktak betakarítani a gazdák. Annak ellenére, hogy a megyénkben a gyümölcsstermesztéshez szükséges klimatikus viszonyok és talaj-adottságok nem kedvezőek, az ország egyik legnagyobb egybefüggő területű cseresznye ültetvénye Nagykörűben található, amely több száz gazdálkodó művelésében áll. A legnagyobb területen meggytermelés folyik megyénkben, közel 300 hektáron. Megyénkben is egyre többen állnak át ökotermesztésre, a biogazdálkodásba bevont gyümölcssterület aránya már közel 15% Jász-Nagykun-Szolnok megyében. A jelentősebb területtel rendelkező gyümölcsültetvények területi megoszlását az 5. ábra mutatja be.

5. ábra Fontosabb gyümölcsültetvények területi megoszlása Jász-Nagykun-Szolnok megyében

Forrás: Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

Az idei évben tapasztalt évszázados aszály hatása minden gyümölcsfaj állapotában megmutatkozott, öntözetlen ültetvényeken pedig hatványozottan jelentett problémát. Tavasszal, – ellentétben az előző évekkel – elmaradtak a késői fagyok, csupán elvétve lehetett tapasztalni fagykárokat, így ebből kifolyólag még jó terméseredményekre is lehetett volna számítani, ugyanakkor ezt idén már a hosszan tartó csapadékhiányos időszak nehezítette meg. Fontos kiemelni az aszály nem csupán az idei termésre gyakorolt negatív hatást, hanem a jövő évi termés mennyiségét is erősen befolyásolja. A legyengült, a tápanyagokhoz csak korlátozottan hozzájutó

gyümölcsfáknak ugyanis nincsen energiájuk megfelelő számú virágrügyet kinevelni, ami pedig a jövő évi termés feltétele.

Az elmúlt két évben tapasztalt fagyok leginkább a **kajsi** és az **őszibarack** ültetvényeket károsították, azonban ebben az esztendőben a márciusi-áprilisi hirtelen lehűlések elkerülték a gyümölcsösöket. A hónapokig uralkodó légköri aszály ellenére átlagos-jó termést tudtak betakarítani a termelők. A **cseresznye** és a **meggy** esetében azonban már érezhető volt a jelentős csapadékhiány. A fák rossz csapadékelátottság mellett már nem tudták kinevelni a piac által elvárt gyümölcsméretet, ami nehezítette a termés értékesítését, ezáltal gazdasági károkat okozva a termelőknek. Az **almánál** az aszályos időszak részben a termésmennyiség csökkenésében, részben a gyümölcsméret mérséklődésében jelentkezett, valamint a jelentős csapadékhiány miatt kedvezőtlenül hatott a fák, illetve a gyümölcs kalcium-felvételére, ami pedig jelentős mértékben rontja a gyümölcs tárolhatóságát. A tárolással összefüggő bizonytalanságot tovább fokozta, az elszabaduló energiaárak miatt sok termelő nem kívánja hűtőtárolóban tárolni az almát.

Megnevezés	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
alma	2323	1870	616	1049	1340	543	214	420	602
körte	582	544	183	181	247	255	79	60	220
meggy	1953	1222	1321	1810	1333	1428	513	972	1023
őszibarack	386	237	809	268	233	345	54	52	160
kajszibarack	275	213	304	190	231	374	11	0	441
cseresznye	-	-	-	541	715	235	373	464	484
szilva és ringószilva	1374	1408	1083	1039	1100	1387	1187	780	1970

3. táblázat Gyümölcsfajok termésmennyiségei Jász-Nagykun-Szolnok megyében (tonna)

Forrás: KSH, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

Szőlőtermesztés

Jász-Nagykun-Szolnok megye szőlőterületének legnagyobb része a Kunsági Borvidékhez tartozik, ezen belül is a Tiszamenti körzethez tartozó településeken

(Nagyréven, Tiszaúrtőn, Tiszainokán, Csépan, Tiszasáson és Cserkeszőlőn), valamint a Jászágóban a legelterjedtebb a szőlőtermesztés. Megyénkben leginkább borszőlőt termelnek, fontosabb fajták: kövidinka, zalagyöngye és a kékfrankos, de minden évben történnek telepítések, így új fajták is kerülnek a területre, mint pl.: generosa vagy bianca. A megye szőlő termőterülete mára 1 000 hektár alá csökkent, ahonnan ingadozóan 4 000 - 6 000 tonna szőlőt takarítanak be a gazdák. A szélsőséges időjárás nem kedvezett a szőlőültetvényeknek sem, az öntözetlen tőkéken jóval korábban érett be a termés. Emiatt a szőlőszemek sok helyen elmaradtak az átlagos mérettől, és a tavalyi – az aszály miatt már akkor is az átlagosnál alacsonyabb –, termésnél kevesebb szőlőt szüretelhettek le a termelők. Az átlagtermés fajtától függően hektáronként 4 és 8 tonna között alakult. A nagy meleg ellenére megmaradtak a savtartalmak, valamint a cukorfok is megfelelő volt. Voltak ugyanakkor olyan kiöregedett ültetvények, amelyeken a csapadékhiány miatt már annyira nem volt termés, hogy a betakarítási munkák után kivágásra kerültek a szőlőtőkék. Kedvező hatása is volt a szárazságnak és a forróságnak. Egy átlagos esztendőhöz képest kevésbé okoztak gondot a kórokozók és a kártevők, amelyek évről évre intenzív és költséges védekezést követelnek a termelőktől. Ez az előny ugyanakkor sajnos elvész a veszteségek mellett.

III. Állattenyésztés

	2019. június	2019. december	2020. június	2020. december	2021. június	2021. december	2022. június	%-os eltérés 2021 december 2022 június
Szarvasmarha	55100	54100	59300	55900	65900	62900	58400	-7,2
Ebből: tehén	23300	22700	26400	27900	28300	29600	27000	-8,8
Sertés összes	276600	216400	230200	277700	244600	260800	277100	+5,9
Ebből: koca	13800	10800	13800	16100	16600	15800	14900	-5,7
Juh összesen	69800	63000	61000	59800	39500	39100	47400	+17,6
Ebből: anya	48600	44400	47100	46000	29700	30800	35500	+13,3
Baromfi összes	1192900	794300	919900	701600	860600	811900	605800	-25,4

4. táblázat: A megyében tartott állatállományok létszáma

Forrás: KSH

Szarvasmarha

A megyei szarvasmarha állománya, ideértve a tej és húshasznú állományokat továbbra is csökkenő tendenciát mutat. Ez év vonatkozásában megyénkben az összes szarvasmarha létszám csökkent (2021. dec.1.-től 62 900 db-ról, 2021. június 1-én 58 400 db (-7,16%)), a tehén létszám is szignifikánsan csökkent fél év alatt, 29 600 db-ról 27 000db-ra, -8,8 %))

A megtermelt nyerstej mennyisége az elmúlt években folyamatos, lassú emelkedő tendenciát mutatott országos viszonylatban (2019-ben 19 614 millió liter, 2020-ban 20 025 millió liter) A hazai fogyasztáson túl exportra jelentős mennyiséget termelünk, elsősorban horvát, olasz és román piacra. A tavalyi pandémiával terhelt időszak nyitás kedvezően hatott az exportra, és a mediterrán országok felé is bővült a kereslet. Magyarországon mérsékelt ütemben, de évente folyamatosan emelkedik a tej és tejtermékek átlagfogyasztása (170-175 liter/év/fő).

A nyerstej felvásárlási ára 2022-ben rendkívül emelkedő tendenciát mutat az előző évhez képest. Mindez 2021-ben 109-113 Ft/kg között mozgott, 2022. januárjában már 129Ft/kg-ról indult, szeptember végére elérte a 193 Ft/kg-os átlag átvételi árat. Az elmúlt időszak input anyagköltségének jelentős növekedését, valamint a történelmi aszályból adódó költségnövekmény sok esetben ez az emelkedő tendencia sem fedezi és óriási kihívás elé állítja a termelőket. Ezen költségek nemcsak a munkaerő és bérköltségek, hanem a többszörösére emelkedő energiaár, plusz fuvar, többszörös műtrágya, gyógyszer, de leginkább a takarmányár-növekedés, mely történelmi magasságokban van. Ezen okból az agrár kormányzat, az aszályhelyzeti operatív törzs javasolt intézkedéseként 3 milliárd forintot különített el takarmány szállítási támogatás jogcímen.

Egy kilogramm tej önköltségi ára folyamatosan emelkedik, így létfontosságúakká váltak a szarvasmarha ágazatnak adott támogatások az eredményesség tekintetében.

A munkaerőhiány az elmúlt évekhez képes tovább fokozódott. Mára már rendkívül nehéz megbízható munkaerőt találni, aki vállalja a hétvégeken és ünnepnapokon is jelentkező nehéz feladatokat. A könnyű és nehézipar, az elektronikai ipar munkaerő-elszívó hatása miatt sokszor külföldi munkaerőt alkalmaznak, ezen az elmúlt hónapokban jelentkező recesszió sem változtattak.

Mindezen tények összessége a megyei állománylétszám jelentős csökkenését prognosztizálja a jövőben. Ez évben megyénk egyik legnagyobb múltú és meghatározó tejtermelő tehenészeti telepe, a mezőhéki 1 200-as telep (régebben Alcsiszigeti Mg. Zrt) is bezárta kapuit.

A megyei húsmarha állományok létszáma az elmúlt időszakban stagnál, kissé csökken. A húsmarhatartók nagy többsége kisgazdaság, az egyedszám termelőnként igen alacsony.

2022 évben erősen csökkent a vágóhídra került állatszám az első félévben. Az első félévben a vágások száma 5,5 százalékkal kevesebb, mint az előző év hasonló időszakában. A csökkenés élősúlyban számítva 6,8, hasított súlyban pedig 6,5

százalékos volt. A tehének vágása 7,2, az üszők 2,4, a bikák vágása pedig 10,4 százalékkal csökkent a darabszám alapján 2022 első fél évében az egy évvel korábbi időszakhoz képest az első félévben, miközben az export, és általában a külkereskedelmi forgalom is visszaesett. A török exportlehetőség továbbra is a legjelentősebb, de Ausztriába és a délszláv országokba is történik kivitel. A magyar marhahúsfogyasztás évek óta alacsony, nehezen mozdul el a 2,5 kg/fő értékről.

Sertés

Megyénkben a 2021-es év végi létszámhoz képest valamelyest az összes sertéslétszám az év közepére emelkedett (244 600 db-ról 277 100 db-ra, +11,8%), viszont a kocaállomány létszáma kis mértékű csökkenést mutat fél év alatt a 2021. év végi létszámhoz képest (15 800 db-ról 14 900 db-ra, -5,7%). A sertésállományok közel 70 %-át gazdálkodó szervezetek adják, kisebb részét egyéni gazdaságok. A hazai sertéstartók továbbra is jelentős technológiai hátrányban vannak a hagyományosan nagy sertéstartó országokhoz képest, mely problémát tetézi az is, hogy egyes takarmányfélések (szója) lényegesen drágábban, szállítási költségekkel terheltén jutnak el az állattartókhoz.

Az állatlétszám stagnálását és az ágazat jövedelmezőségét ez évben negatívan befolyásolta az elmúlt évek ASP járványa (afrikai sertéspestis), valamint az emelkedő input anyag árak, legfőképp a takarmányárak elszabadulása. Jelenleg a felvásárlási ár, 650-700 Ft/kg, mely nem fedezi az előállítási költségeket. A választási malac kilójáért 1 500 Ft/kg Ft-ot kérnek. Indokolt lenne a további felvásárlási ár emelése, mivel legfeljebb „nullára” lehet jelen környezetben kihozni a termelést. A boltok polcain a húskészítmények ára többszörösére emelkedett. Az élelmiszerár stop intézkedés kiterjed a házi sertéscombra, így a termékkörnek a fogyasztói ára nem emelkedhet év végéig, a többi terméknel viszont már nagyon indokolt lenne további jelentős emelés az ágazati szereplők szerint.

Az afrikai sertéspestis (ASP) járvány szintén negatív hatással van a sertésállományokra. 2018 – óta folyamatosan jelen van a vaddisznó-állományban, megyénk továbbra is a „fertőzött” területi besorolásba tartozik, így a házi sertés állományokban továbbra is óriási jelentősége van a prevenciónak, elsősorban a járványvédelmi és higiénés előírások betartásának a fertőzési lánc megszakítása érdekében. Fontos kiemelni, hogy emberre nem veszélyes a vírus, de ha házi sertés állományokban akár csak egy egyednél kimutatják a kórokozó jelenlétét, ott az állomány leölésével kell számolni.

Juh

Megyénkben a statisztikai adatok alapján valamelyest emelkedett a juhállomány létszáma. A tavalyi év végi 39 100 db-ról 47 400 db-ra nőtt az összes egyedszám

(+17,6%), ezzel együtt az anyajuhok száma is emelkedett 30 800 db-ról 35 500 db-ra (13,2%). A megyei létszámhoz képest az országos adatok stagnálnak. A megyei adatok emelkedése megtévesztő lehet, miután hosszú évek óta rendkívül alacsony mértékű megyénk egyedszáma. Szezonálitástól függően változtak az élőállat felvásárlási árak. A legkeresettebb a 20-24-kg-os pecsenyebárány átvételi ára ez évben 1 650 Ft/kg körül mozgott, ami a tavalyi árszintnél egy 20%-kal magasabb.

A hazai juh ágazatban előállított termékek 80-85%-a az EU országaiba kerül, legnagyobb felvásárlónk továbbra is Olaszország, ahová az élőállat export több mint 90%-a irányul (kb. 600-630 ezer egyed/év). Az idén több volt az értékesíthető bárány a megyénkben is, de a kereslet is bővült az uniós piacon kialakult hiány miatt. Az elmúlt időszakban az arab országok felé is nyíltak kiszállítási lehetőségek. Exportunk döntő részét továbbra is a pecsenyebárány teszi ki (20-24-kg), de az elmúlt időszakban nőtt a kereslet a nagytestű bárányok felé is. A kivitel kisebb hányada a hűtött, fagyasztott vagy feldolgozott termékek kiviteléből áll. A gypjú iránt egyre fokozódó érdeklődés mutatkozik évek óta elsősorban Olaszország és Kína felől.

Baromfi

Megyénkben az összes baromfi létszámát illetően elég nagy ingadozások voltak fél év távlatában, ami alapvetően a brojler-ágazat gyors „rotációjának” is köszönhető. A tavaly decemberi 811 900 db-os egyedszám 605 800db-ra csökkent júniusra (-25,4%). Rendkívül nehéz helyzetben van most a magyarországi baromfiágazat is. Az időszakosan visszatérő madárinfluenza érzékenyen érintik az ágazat szereplőit, de közel sem annyira, mint az aszály miatti takarmányok hónapok óta tartó drágulása, valamint a recesszió miatt növekvő bekerülési költségek. A szakemberek szerint az baromfitenyésztők már eddig is az önköltségi ár alatt, vagy legfeljebb önköltségi áron tudnak értékesíteni. A termelői felvásárlási árak rohamléptekben emelkedtek a baromfi esetében is. A vágócsirke ára az év eleji 318 Ft/kg-ról mára már 480 Ft/kg fölé emelkedett. A vágópulyka 2022. januári 450 Ft/kg-os felvásárlási ára 630 Ft/kg-ra, a tojásé szintén meredeken emelkedve 50 Ft/db-ról 90 Ft/db-ra nőtt. Gyakorlatilag valamennyi boltok polcain lévő húskészítmény követte a felvásárlási árakat.

Sajnos az elmúlt hetekben a madárinfluenza ismét felütötte a fején Magyarországon, az ehhez kapcsolódó járványvédelmi előírások betartása fontos feladata lesz a baromfitartóknak.

Halgazdálkodás

Jász-Nagykun-Szolnok megyében a halgazdálkodási hatóság nyilvántartásában 68 halgazdálkodási vízterület szerepel. A 68 nyilvántartott vízterület közül 32 esetében a halgazdálkodási jog a Magyar Állam tulajdonában van, 36 esetben pedig halászati jogközösségek, önkormányzatok és magántulajdonosok gyakorolják a halászati jogot.

A nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek többsége állóvíz, ezek összes területe 1.753 hektár. A folyóvizek teljes hossza 178 folyamkilométer, amelyből a leghosszabb és legnagyobb vízterületű a Tisza folyó Jász-Nagykun-Szolnok megyei szakasza, ami 137 folyamkilométert tesz ki. A legnagyobb mennyiségben termelt halfaj a ponty, de mellette jelentős az amur, a busa és a harcsa lehalászott mennyisége is.

IV. Nemzeti Agrárgazdasági Kamara főbb feladatai

A mezőgazdasági termelők részére a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (továbbiakban: NAK) megyei ügyintéző szervezete jelentős segítséget nyújtott 2022 évben is.

Minden évben az egységes kérelmek beadása az egyik legfontosabb adminisztratív feladata a falugazdász hálózatnak. A megye gazdálkodói a beérkezett támogatási kérelmek mintegy 2/3-át a falugazdászok segítségnyújtásával adták be. A SAPS+Zöldítés támogatási jogcím mellett, több ezer egyedre állatalapú támogatás, valamint a Vidékfejlesztési Program területalapú jogcímeire is lettek benyújtva támogatási kérelmek. Az Agrárminisztérium a januári viharkár, valamint a nyári aszály miatt nehéz helyzetbe került gazdálkodók számára is kompenzációt nyújtott, amely támogatások igénybevételehez szükséges segítségért a gazdálkodók szintén a falugazdászokhoz tudtak fordulni.

A NAK szolgáltatásaival is segíteni kívánja a gazdálkodókat abban, hogy jogszabályi kötelezettségeiket, pályázati vállalásaikat minél gyorsabban és költséghatékonyabban tudják teljesíteni. A nitrátérzékeny területeken műtrágyát használók, illetve a VP-AKG-ban előírt tápanyag-gazdálkodási tervek (TGT) készítésében már hosszabb ideje nyújtunk segítséget a gazdálkodóknak, 2019 decemberétől az agrárszolgáltatási paletta része lett a talajminták kötelező vagy önkéntesen választott laboratóriumi vizsgálata is. A helyes és költségkímélő tápanyag-utánpótlásnak a talaj-növény egységes tápanyagellátási rendszer vizsgálatára kell támaszkodnia. Ennek egyik eleme a ténylegesen figyelembe vett talajvizsgálat, a másik elem a kapcsolódó növények értékeinek ismerete is, ez utóbbi érdekében 2020 június 30-tól elérhető a laboratóriumi növényvizsgálat is, más néven levélanalízis szolgáltatás. A tavalyi évtől kezdődően pedig gabona beltartalmi vizsgálatok elvégzésére is van lehetőség.

A Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara és a Magyarok Kenyere Alapítvány az idei évben is megszervezte a Magyarok Kenyere – 15 millió búzaszem Programot. A program a Kárpát-medencei magyar gazdatársadalom önzetlen, segítő szándékú összefogása. Magyarország teljes területéről és a Kárpát-medence magyarlakta településeiről ajánlanak fel búzát a

gazdálkodók. A felajánlott búzából liszt készül, amely határainkon innen és túl működő gyermek-és családsegítő szervezetek részére kerül átadásra. A jótékonyági mozgalom 2011-ben indult, társadalmi bázisa évről-évre szélesebb, a felajánlók száma folyamatosan növekszik. A kezdeményezés megbecsültségét mutatja, hogy példaértékű nemzetegyesítő szolgálatáért 2018. szeptember 29-én Magyar Örökség Díjjal tüntették ki. 2014-ben hagyományteremtő céllal szervezte meg Jász-Nagykun-Szolnok megye a Magyarok Kenyere Program keretében a megyei búzagyűjtő naphoz kötődő ünnepélyt. Első évben Kenderes, majd Jászapáti, Kunszentmárton, Kisújszállás, Abádszalók, Szolnok, Törökszentmiklós Karcag és Mezőtúr adott helyszínt a megyei ünnepeknek. Az idei évben Kunhegyes és Jásztelek települések voltak a program házigazdái. Az idei évben 106,36 tonna búza adomány gyűlt össze, 779 megyei gazdálkodó jóvoltából. Az adakozásnak köszönhetően ötvenöt önkormányzat, karitatív szervezet, intézmény részesülhetett a megőrölt búzából liszt formájában.

V. Öntözésfejlesztés

Az öntözésfejlesztést, a vízgazdálkodási ágazat fejlesztését továbbra is kiemelt területként kezeli az Agrárminisztérium. A Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett „A mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat fejlesztése” és „Az öntözési közösségek együttműködésének támogatása” című pályázati felhívásokra meghosszabbított határidőig, 2023. június 30-ig lehet a kérelmeket benyújtani. A beruházásokat támogató kiírás átfogóan biztosít fejlesztési forrást minden, az öntözéshez kapcsolódó tevékenységhez, így többek között tározóterek, új vízkivételei művek kialakításához, új öntözőgépek és csővezetékek telepítéséhez és az elavult öntözőrendszerek elemeinek cseréjéhez. A gazdák ráadásul a mostani, a hosszabbítással egybekötött, módosításnak köszönhetően immár a csatornák kotrásához, karbantartásához szükséges gépek, például önjáró kotrógépek beszerzéséhez is igényelhetnek támogatást. A kormány a rendelkezésre álló vízkészlet hatékonyabb felhasználását is szem előtt tartva ösztönzi a termelők öntözési közösségekbe szerveződését. Az öntözési közösségek együttműködésének támogatására kiírt, szintén meghosszabbított felhívás keretében a meglévő, közös érdekeltségű öntözőtelepek közös üzemeltetésére és az új öntözési beruházások előkészítésére lehet pályázni. A két kiírás kapcsán már csaknem 50 milliárd forint támogatást kaptak a gazdák, a KAP Stratégiai Terv keretei között pedig 2022 után további 70 milliárd forintot terveznek erre a célra fordítani. A szaktárca és a kormány célja, hogy az öntözött területek nagysága a következő években folyamatosan és

jelentősen emelkedjen, hiszen, amint az idei, súlyos aszályhelyzettel érintett évben különösen megmutatkozott, biztonságos termelést alapvetően csak öntözési körülmények között lehet folytatni.

VI. Összefoglalás

A beszámolónk célja, hogy a rendelkezésre álló adataink alapján tényszerűen bemutassuk a megye mezőgazdasági idei helyzetét és eredményeit. Az agrár-környezetvédelmi szempontok és a mezőgazdaság jövedelmezőségének tekintetében továbbra is szükségeszerű lenne a diverzifikáció, vagyis a termesztett növénykultúrák számának növelése, a növénytermesztés változatosabbá tétele, valamint az állatállomány növelése, a rét-és legelőgazdálkodás színvonalának emelése.

Kiemelt stratégiai cél az öntözési lehetőségek bővítése a termésbiztonság növelése és a diverzifikáció érdekében. A termésbiztonság növelése és az intenzív, magas hozzáadott értéket képviselő kultúrák termesztése hozzájárulnak a jobb jövedelmezőséghez és ez által a vidék népességmegtartó erejéhez. Az öntözési gazdálkodáshoz szervesen kapcsolódik a vetőmagágazat is, hiszen legtöbb növényfajunk vetőmagját csak intenzív körülmények között, megfelelő agrotechnikai háttér biztosítása mellett lehet eredményesen és biztonságosan termesztetni. Kiemelt jelentőséggel bír továbbá az ökológiai gazdálkodás, a biotermékek, bioélelmiszerek termelése és előállítása. Jász-Nagykun-Szolnok megyében már hagyománya van az ökológiai, fenntarthatóságot célzó gazdálkodásnak, ennek részarányát folyamatosan növelni szükséges.

Az agrárium céljai Jász-Nagykun-Szolnok megyében 2023-2027 között

Szántóföldi növénytermesztés:

- Az ésszerű tápanyaggazdálkodás, talajmintavételezés, levélanalízis, a harmonikus tápanyag ellátás ismeretinek bővítése, lehetőségek feltárása.
- A vetésváltás szerepe vetőmag és pillangósnövények termesztése.
- A kertészeti növénytermesztés bővítése az egészséges táplálkozás elősegítése céljából.
- A gyepgazdálkodás korszerű fejlesztése, a lehetőségek bővítése.
- A költségcsökkentő tényezők előtérbe helyezése.
- A keresett növények termesztés technológiájának fejlesztése.

- A precíziós gazdálkodás és a drón használatának népszerűsítése a lombtrágyázásban és növényvédelemben.

Állattenyésztés:

- A tejelő szarvasmarha állományának növelése, fajtaváltás lehetőségei, Jersey, borzderes szarvasmarha fajtákkal.
- Tejszövetkezetek megalakítása.
- Juhtenyésztés továbbfejlesztése (fajta, bárányexport).
- Tógazdasági haltenyésztés növelése.

A mezőgazdaságban a termékek feldolgozottsági szintjének növelése pályázatok útján, párhuzamos feldolgozó üzemek helyett szövetkezés a feldolgozásra (vágóhíd, hűtőház, állattermékek előállítás, piac). A megyében a szükségleteknek megfelelően piacok szervezése.

A méhészet jelentősége Jász-Nagykun-Szolnok megyében hagyományosan nagy. A méhcsaládok száma (méhsűrűség) jelentős, szorosan összefügg a növénytermesztéssel, kertészettel és a természetes méhlegelők biztosításával. Kampányt tervezünk a méhészek szerepének megismertetésére. Kiemelten fontos az öntözésen belül az öntözésiközössége szervezése a megyében.

Tisztelt Közgyűlés!

A tájékoztatónkban szereplő adatokat, kimutatásokat, feltárt összefüggéseket megyénk agráriumának részletes megismertetése céljából tárjuk Önök elé. A megyénket érintő, a mezőgazdasággal kapcsolatos feladatok ellátásában továbbra is a megyei közgyűlés rendelkezésére állunk. Kérem tájékoztatóm elfogadását.

Hubai Imre Csaba
elnök

Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Szervezete

**JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI
KORMÁNYI HIVATAL**

AGRÁR- ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI TÁMOGATÓ FŐOSZTÁLY

TÁJÉKOZTATÓ

**JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE
MEZŐGAZDASÁGÁNAK HELYZETÉRŐL**

2022

AZ AGRÁR- ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI TÁMOGATÁSI FELADATOK VÉGREHAJTÁSA

A tagállami miniszterek Közös Agrárpolitika (KAP) reformjáról hozott 2020. évi döntése értelmében a 2021-2027 közötti uniós agrártámogatások felhasználásának részletszabályainak kidolgozásáig és bevezetéséig az Európai Unió Közös Agrárpolitikája 2021. és 2022. években az alábbi átmeneti szabályok szerint működik.

Az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból (EMGA) finanszírozott normatív jellegű, terület és állatlétszám alapú támogatások a 2014-2020 közötti szabályok alkalmazásával, de már a 2021-2027. évekre biztosított források terhére kerülnek kifizetésre.

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA) a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett – programhoz és célhoz kötött, vállalatokra épülő – pályázatok forrásául szolgál, és szintén a 2021-2027. évek uniós pénzügyi keretei kerülnek felhasználásra. Ezen felül a Bizottság lehetőséget adott ezen források nemzeti hatáskörben történő kiegészítésére és új felhívások meghirdetésére is.

A két alap tekintetében igen összetett, részletesen szabályozott feltételrendszer alapján több mint 100 támogatási jogcím keretében igényelhető támogatás.

Az Uniós agrártámogatások kérelmezésének, ügyintézésének, ellenőrzésének és kifizetésének intézményrendszere 2018. január 1. óta változatlan formában működik. A kifizető ügynökségi funkciókat a Magyar Államkincstár központi szervezetén belül, míg az adminisztratív és területi ellenőrzési feladatokat, valamint az ügyfél-nyilvántartási és az ügyfélszolgálati tevékenységet a Megyei Kormányhivatalok Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztályai látják el. A megosztott végrehajtás alapját az EMGA alaphoz kapcsolódó feladatok tekintetében a Magyar Államkincstár és a Kormányhivatalok között megkötött delegálási megállapodás, az EMVA alaphoz kapcsolódó Vidékfejlesztési Program területi feladatainak ellátását pedig az Agrárminisztérium Vidékfejlesztési Államtitkársága, a Magyar Államkincstár valamint a Kormányhivatalok között kötött közbenső szervei megállapodás képezi.

Az uniós agrártámogatások tekintetében kifizető ügynökségi feladatokat ellátó szervezet és az általa „kiszervezett” feladatokat ellátó szervezeti egységek akkreditációs feltételeknek való megfelelése évi rendszerességgel felülvizsgálatra kerül. 2020. évtől a kifizetések és a működés szabályszerűségét is a KPMG-konzorcium vizsgálja.

Összefoglaló anyagunkban a fenti megállapodások alapján ellátott kifizető ügynökségi és a Vidékfejlesztési Programhoz kapcsolódó közreműködő szervei feladatok végrehajtásáról és tapasztalatairól kívánunk rövid bemutatást adni.

Európai Mezőgazdasági Garancia Alap

Az átmeneti időszak utolsó évében, 2022-ben az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból kifizetésre kerülő támogatások feltételrendszerében nem történtek jelentős változások, a kérelmek benyújtásának rendszere változatlan maradt.

Az egységes kérelem idén összesen 43 közvetlen támogatási jogcím és vidékfejlesztési intézkedés igénylésének adott teret, a területalapú támogatáson túl többek között a kapcsolódó terület és állatlétszám alapú nemzeti támogatásoknak (pl. átmeneti nemzeti anyatehén tartás támogatása), valamint a vidékfejlesztési program intézkedéseinek (pl. agrár-környezetgazdálkodás, erdészeti jogcímek) is egyaránt.

A 2021/2022 gazdálkodási évet érintően 2022. évben Jász-Nagykun-Szolnok megyében 8803 db egységes kérelem került benyújtásra, mely több mint 392 ezer hektár mezőgazdasági földterületet határol le. Országos viszonylatban a támogatási igénnyel érintett területnagyság vonatkozásában megyénk - Bács-Kiskun, Békés, és Hajdú-Bihar megye után - a 4. helyen áll.

Az idei rendkívüli aszályos időjárás hatalmas kihívás elé állította a hazai növénytermesztőket és az állattartókat. Az aszályval kapcsolatos mezőgazdasági kárbejelentéssel érintett területek nagysága megyénkben megközelítette a 200 ezer hektárt.

Az aszályhelyzet sok esetben veszélyeztette a jogszabályokban előírt támogatási követelményeknek való megfeleléseket is, mely elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás intézkedés kapcsán a többéves zöldugar, méhlegelő fenntartást, zöldítés jogcím vonatkozásában az ökológiai másodvetéseket valamint a termeléshez kötött növénytermesztési támogatások jogcímspecifikus előírásait vállaló gazdálkodókat érintette érzékenyen. Fentiek okán az idén jelentős számban kerültek benyújtásra a kelés elmaradására valamint a kikelt növénykultúrák kipusztulására vonatkozó egységes kérelmet érintő vis maior bejelentések.

A 2022. kérelmezési év vonatkozásában az Európai Bizottság a tagállamok részére átmeneti derogációs lehetőséget kínált fel az orosz-ukrán konfliktus miatt kialakuló élelmiszer-, és takarmányhiány elkerülése érdekében. Ez az átmeneti mentesség a zöldítés jogcím előírásainak teljesítése kapcsán jelentett könnyítést, és a gazdálkodók számára lehetővé tette, hogy szankció megállapítása nélkül a parlagként betervezett területeken szántóföldi növénytermesztést vagy gyepterületgazdálkodást folytassanak.

A fenti enyhítéssel szemben azonban az Európai Bizottság javaslatára 2022-től szigorításra került az állatlétszám alapú támogatások feltételeként előírt, állatokra és a tenyészetekre vonatkozó adatok ENAR/TIR/SZIR/TER/BIR/OLIR/STR nyilvántartásának vizsgálata, melynek értelmében az eddigi gyakorlattal ellentétben már nem csak az Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszer (ENAR) bejelentések ténye, hanem az ENAR előírásokra vonatkozó bejelentési határidők betartása is ellenőrzésre került.

A nemzeti forrásból finanszírozott támogatások igénylése kapcsán nem történtek jelentős változások. A koronavírus-járvány miatti veszteségek mérséklése érdekében korábban megjelenő támogatásokat felváltották a háborús veszélyhelyzet által előidézett kedvezőtlen állapotok mérséklésére meghirdetett válságtámogatások.

2022-ben a Vidékfejlesztési Program keretében új állatlétszám alapú intézkedések kerültek meghirdetésre, így például a kiskérődző-, méh- illetve baromfi állattjóléti támogatás című felhívások, melyek elsősorban az állattjóléti feltételek javítását, és ehhez kapcsolódóan az állomány állategészségügyi helyzetének javítását célozva nyújtanak pályázati lehetőséget az állattenyésztők részére.

Nagy érdeklődés mutatkozott megyénkben a védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése című felhívás kapcsán is tekintve, hogy a 2022. évben beérkezett támogatási kérelmek száma meghaladta az előző ciklushoz tartozó (2016. és 2017. évi) igényléseket.

Szokásos módon október közepétől az egységes kérelem több jogcíme vonatkozásban megindult az előleg kifizetés, mely Jász-Nagykun-Szolnok megye esetében eddig közel 16,5 milliárd forint összegű támogatás utalványozását jelentette.

A kérelmek mielőbbi feldolgozása és a tömeges kifizetések elindítása nagymértékben köszönhető a beadott kérelmek évről-évre javuló minőségének, melyhez elsősorban a támogatásigénylés menetének egyszerűsítését szolgáló technikai korrekciók illetve pontosítások alkalmazása valamint a beérkező kérelmek folyamatos monitoringozása járul hozzá. Mindezt kiegészíti a főosztályunk által végzett teljes körű ügyfél tájékoztatás, a kamarai falugazdász illetve a regisztrált szaktanácsadói hálózatokkal való támogató együttműködés.

Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap - Vidékfejlesztési Program

1. A Vidékfejlesztési Program aktualitásai

Az Európai Unió vidékfejlesztési politikája a közös agrárpolitika második pillére, és célja az Unió vidéki térségeinek támogatása, valamint a XXI. század számos gazdasági, környezeti és társadalmi kihívásának kezelése. Ez a terület az első pillérhez képest rugalmasabb, ami lehetővé teszi a regionális, nemzeti és helyi hatóságok számára, hogy saját többéves vidékfejlesztési programjaikat egy európai intézkedéscsomag kínálatából választható lehetőségek alapján alakítsák ki. Az első pillérrel ellentétben – amelynek finanszírozását teljes egészében az Unió fedezi – a második pillér programjai egyrészt uniós alapok, másrészt regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásából valósulnak meg.

A program intézményrendszere 2022. évben nem változott. A stratégiai szabályozás az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapot tekintve az Agrárminisztérium Irányító Hatóságának feladata. A Magyar Államkincstár, mint Magyarország kifizető ügynöksége felel az EMVA-kiadásokkal való gazdálkodásért és azok kontrolljáért. A megyei kormányhivataloknál az Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztályok vesznek részt a Kincstár által kijelölt feladatok elvégzésében, támogatási kérelem oldalon közbelső szervezeti, míg kifizetési kérelem oldalon kifizető ügynökségi minőségben. Ezen feladatok közé tartozik a kérelmek iratkezelése, a támogatási kérelmekben foglalt adatok, információk adminisztratív és helyszíni vizsgálata, a kifizetési igénylések adminisztratív és helyszíni vizsgálata, a döntések közlése, ügyfélszolgálati tevékenység, jogorvoslati kérelmek feldolgozása, a Kincstárt érintő adatszolgáltatási kötelezettség támogatása, valamint az Egységes Mezőgazdasági Ügyfél-nyilvántartási Rendszer működtetésével kapcsolatos ügyfél-nyilvántartási feladatok ellátása. Az ügyintézés követően a pályázatok átadásra kerülnek a 110/2016. (V. 25.) Korm. rendelet szerinti projektértékelői rendszerbe, mely az Agrárminisztérium koordinálásával biztosítja a kérelmek független tartalmi bírálatát. A formailag és az értékelési szempontok alapján tartalmilag elbírált kérelmek rangsorolása és a rangsorolás alapján döntéshozatal az Irányító Hatóság feladata.

Magyarország Kormánya 1003/2021. (I. 11.) számú határozatával döntött arról, hogy a 2021–2027. évek tekintetében 80%-os nemzeti társfinanszírozás (az eddigi 17,5%-al szemben) kerüljön biztosításra a Közös Agrárpolitika Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap kerete számára. A forrás célja a vidék gazdasági erejének növelése, a hazai mezőgazdaság és élelmiszeripari versenyképességének és fejlődési lehetőségeinek biztosítása, valamint a gazdák támogatási szintjének a 2021–2027-es időszakban történő megőrzése.

Mindez azt jelenti, hogy a KAP második pillérében a 2021-2027-es időszakban összesen 4.300 Mrd forintnyi forrás érkezik a hazai kedvezményezettekhez. A források felhasználása az átmeneti évekre vonatkozóan - korábban meghatározott szabályok alapján - tagállami hatáskörben megtörtént, így a Kormányzati cél a 2021-2022 évekre vonatkozó időarányos rész mielőbbi lekötése megvalósult.

A jelenlegi háborús gazdasági környezetben, minden nehézség ellenére is zajlanak a fejlesztések, ebben az évben is folyamatosak voltak a kifizetések az agráriumban beruházók projektjeinek megvalósítására.

Az Agrárminisztérium tavaly és idén is számos pályázati felhívást jelentetett meg, amelyekre a várakozásokat meghaladó mértékben nyújtottak be támogatási kérelmet a gazdálkodók. Jelentős támogatást folyósítottak az állattenyésztési ágazatnak telephelyek fejlesztésére és megújítására, valamint az élelmiszeripari ágazat fejlesztéseit végrehajtó pályázók részére is. Nagy érdeklődés övezte a precíziós gazdálkodásra történő átállást segítő pályázati konstrukciót, és rendkívül népszerű a mezőgazdasági kisüzemek támogatására irányuló pályázat is. A vidéki térségekben élők életminőségének javítása céljából az önkormányzatok is jelentős támogatást kaptak a külterületi helyi közutak fejlesztésére és helyi termékértékesítő piacok támogatására. Az öntözésfejlesztési támogatás évek óta folyamatosan a gazdák rendelkezésére áll, és a kérelmek beadására nyitva álló időszak 2023. június 30-ig meghosszabbításra került. Az idei évben, amikor Magyarország termőterületeinek nagy részét súlyos szárazság sújtotta különösen fontos kiemelni, hogy az öntözésfejlesztés a magyar mezőgazdaság versenyképességének megtartásához és további növeléséhez elengedhetetlen. Az öntözött területek nagyságának növeléséhez nyújt segítséget a kiírás, amely átfogóan biztosít fejlesztési forrást minden, az öntözéshez kapcsolódó tevékenységhez.

A 2021-2022. évi átmeneti időszak fontosabb beruházási pályázatait Jász-Nagykun-Szolnok megyében.

Intézkedés	Támogatási kérelmek száma (db)	Támogatott kérelmek száma (db)	Jóváhagyott támogatási összeg (Ft)
VP2-4.1.1-20 Állattartó telepek fejlesztésének támogatása*	66	36	14 293 417 567
VP2-4.1.1-21 Állattartó telepek megújításának támogatása	89	70	1 901 365 484
VP6-6.4.1-21 Nem mezőgazdasági tevékenységek diverzifikációja - Vidéki turizmus fejlesztése*	44		
VP6-6.4.1-22 Nem mezőgazdasági tevékenységek diverzifikációja – Lovas létesítmények fejlesztése*	3		
VP3-4.2.1-4.2.2-1-21 Élelmiszeripari üzemek fejlesztése	14	12	283 732 789
VP3-4.2.1-4.2.2-2-21 Élelmiszeripari üzemek komplex fejlesztése*	21	9	4 491 861 204
VP2-4.1.3-4-21 Kertészet - Gomba előállító üzemek fejlesztésének támogatása	1	1	1 996 198 559
VP6-7.2.1.1-20 Helyi termékértékesítést szolgáló piacok infrastrukturális- és eszköz fejlesztése*	18	4	396 067 705
VP2-4.1.1-7-20 Baromfi- és sertéstartó telepek járványvédelmi rendszereinek fejlesztése	23	18	231 819 327
VP2-4.1.3-2-4.1.3.3-5.1.1-21 Kertészet – ültetvénytelepítés	10	3	73 659 652
VP2-4.1.3-5-21 Kertészeti üzemek megújításának támogatása	21	18	199 905 299
VP6-7.2.1.1-21 Külterületi helyi közutak fejlesztése*	45	16	3 661 760 669
VP2-4.1.8-21 Mezőgazdaság digitális átállásához kapcsolódó precíziós fejlesztések támogatása	200	188	12 788 997 603
VP2-6.3.1-20 Mezőgazdasági kisüzemek támogatása	515	342	1 884 007 200
VP5-16.5.2-21 Az öntözési közösségek együttműködésének támogatása	1	1	89 759 999
VP3-4.2.1.3-21 Takarmány előállító üzemek fejlesztésének támogatása	2	2	1 124 271 150
VP6-7.2.1.4-17 Tanyák háztartási léptékű villamos energia és vízellátás, valamint szennyvízkezelési fejlesztései*	148	59	239 614 966
VP3-5.1.1.1-21 Tavaszi fagykár megelőzésére szolgáló beruházások támogatása	9	5	116 621 568
VP2-4.1.7-21 - Terménytárolók, szárítók és tisztítók fejlesztésének támogatása	44	40	8 102 286 641
VP2-4.1.4-16 A mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat fejlesztése*	170	87	7 296 833 325

**Az intézkedés keretében benyújtott támogatási kérelmek ügyintézése folyamatban van.*

A Vidékfejlesztési Program keretéből az uniós szabályozásnak megfelelően legkésőbb 2025. év végéig lehet kifizetést teljesíteni.

Az Agrárminisztérium Irányító Hatósága az intézkedések (felhívások) lezárását folyamatosan tervezi 2023. évtől kezdődően, a Közös Agrárpolitika Stratégiai Terv intézkedéseinek elindításához és a leghatékonyabb forrásfelhasználáshoz igazítva.

2. A Vidékfejlesztési Program eredményei

A kifizetésekkel kapcsolatban meg kell említeni, hogy a megyénkben elnyert 2014-2020-as források elszámolása a ciklus végéhez közeledve ugyan továbbra is elmarad az előzetes várakozásoktól, azonban még így is 2022-ben fizették ki a legmagasabb összegeket a kedvezményezettek részére. Az agrárium teljesítményét azonban számos probléma nehezíti az elmúlt időszakban az orosz-ukrán háborútól az aszályon keresztül a dráguló hitelfinanszírozásig. Továbbra is probléma a kedvezményezettek részéről a kivitelezésre rendelkezésre álló kapacitások hiánya, a közbeszerzési folyamatok elhúzódása, valamint a folyamatosan emelkedő építési költségek finanszírozása. Ezen helyzetek kezelése a projektek műszaki tartalmának és ütemezésének a pályázók általi, akár többszöri módosítását is maga után vonhatja, amely lassítja az ügyintézési és kifizetési folyamatokat.

A fenti kihívásokkal kapcsolatban tavaly és idén is az Agrárminisztérium nyújtott segítséget a megvalósítási határidők meghosszabbításával, illetve az építőipari árak emelkedéséből adódó többletköltségek kompenzálásával.

A Vidékfejlesztési Programból megvalósuló beruházási támogatások építésre irányuló projektelemével kapcsolatban felmerült költségnövekmény finanszírozásáról szóló szabályozás célja, a Vidékfejlesztési Program végrehajtásának megkönnyítése, a veszélyhelyzet beruházási projekteket érintő káros hatásainak mérséklése révén. A kedvezményezetteknek lehetősége nyílik többlettámogatás igénybevételére a Vidékfejlesztési Program keretében támogatott 2020. január 1-jét követően benyújtott, beruházásra irányuló támogatási kérelmek alapján létrejövő támogatási jogviszonyok esetében - a közszféra szervezetinek kivételével - az építésre irányuló projektelemekkel kapcsolatban igazoltan felmerülő költségnövekményre.

Összességében megállapítható, hogy a program jelentős forrásbevonást biztosított mind országosan mind a megyei termelők részére, ugyanakkor a fent is vázolt problémák okán a források utófinanszírozott lehívása jelentősen elhúzódott.

A 2014-2020-as időszak fontosabb beruházási pályázatainak kifizetése Jász-Nagykun-Szolnok megyében.

Intézkedés	Kifizetett kifizetési kérelmek száma (db)	Kifizetett kifizetési kérelmek (Ft)
VP2-4.1.1-20 Állattartó telepek fejlesztésének támogatása	10	227 414 113
VP2-4.1.1-21 Állattartó telepek megújításának támogatása	39	428 122 904
VP2-4.1.1.1-16 Állattartó telepek korszerűsítése	2	8 838 062
VP2-4.1.1.2-16 Baromfitartó telepek korszerűsítése	6	175 982 756
VP2-4.1.1.4-16 Juh- és kecsketartó telepek korszerűsítése	39	211 942 090
VP2-4.1.1.5-16 Sertéstartó telepek korszerűsítése	8	251 286 757
VP2-4.1.1.3-16 Szarvasmarhatartó telepek korszerűsítése	47	1 110 308 997
VP-5-4.1.1.6-15 - Az állattenyésztési ágazat fejlesztése - trágyatárolók építése	31	322 842 698
VP3-4.2.2-16 Borászat termékeinek fejlesztésének és erőforrás-hatékonyságának támogatása	3	7 817 297
VP3-4.2.1-4.2.2-1-21 Élelmiszeripari üzemek fejlesztése	2	6 581 266
VP3-4.2.1-4.2.2-2-21 Élelmiszeripari üzemek komplex fejlesztése	1	97 881 498
VP5-4.1.6-4.2.3-17 Mezőgazdasági- és feldolgozó üzemek energiahatékonyságának javítása	10	105 525 411
VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások	11	245 766 751
VP2-6.1.1-16 A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás	38	358 225 500
VP6-7.2.1-7.4.1.3-17 Helyi termékértékesítést szolgáló piacok infrastrukturális fejlesztése, közétkeztetés fejlesztése	21	162 208 595
VP3-5.1.1.1-16 Éghajlatváltozáshoz kapcsolódó és időjárási kockázatok megelőzését szolgáló beruházások támogatása	4	10 348 122
VP3-16.1.1-4.1.5-4.2.1-4.2.2-8.1.1-8.2.1-8.3.1-8.5.1-8.5.2-8.6.1-17 Innovációs operatív csoportok létrehozása	8	810 380 540
VP2-4.1.1.7-20 Baromfi- és sertéstartó telepek járványvédelmi rendszereinek fejlesztése	17	117 269 481
VP-2-4.1.3.2.-16 Kertészet korszerűsítése - ültetvénytelepítés	5	54 367 419
VP2-4.1.3.2-4.1.3.3.-5.1.1-21 Kertészet - ültetvénytelepítés	1	7 472 994
VP2-4.1.3.5-16 Kertészet korszerűsítése-Kertészeti gépbeszerzés támogatása	74	365 602 048
VP2-4.1.3.5-21 Kertészeti üzemek megújításának támogatása	4	35 592 010
VP-2-4.1.3.1.-16 Kertészet korszerűsítése- üveg- és fóliaházak létesítése	1	41 073 896
VP2-4.1.2-16 Kisméretű terménytároló, -szárító és -tisztító építése, korszerűsítése	79	1 385 234 704
VP6-7.2.1-7.4.1.2-16 Külsőterületi helyi közutak fejlesztése, önkormányzati utak kezeléséhez, állapotjavításához, karbantartásához szükséges erő- és munkagépek beszerzése	52	958 358 534
VP6-19.3.1-17 A LEADER - Helyi Akciócsoportok együttműködési tevékenységeinek előkészítése és megvalósítása	9	65 866 334
VP6-19.2.1 Leader helyi felhívások	325	1 266 639 204
VP2-4.1.8-21 Mezőgazdaság digitális átállásához kapcsolódó precíziós fejlesztések támogatása	91	3 506 037 067
VP2-6.3.1-16 Mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése	47	140 307 846
VP2-6.3.1-20 Mezőgazdasági kisüzemek támogatása	342	1 413 005 229
VP-3-4.2.1-15 Mezőgazdasági termékek értéknövelése és erőforrás-hatékonyságának elősegítése a feldolgozásban	28	1 236 472 271
VP3-4.2.1-4.2.2-18 Mezőgazdasági termékek értéknövelése a feldolgozásban	7	348 663 976
VP6-6.4.1-16 Nem mezőgazdasági tevékenységek beindítására és fejlesztésére irányuló beruházások támogatása	51	685 717 689
VP6-7.2.1.4-17 Tanyák háztartási léptékű villamos energia és vízellátás, valamint szennyvízkezelési fejlesztései	55	133 011 865
VP6-7.2.1-7.4.1.1-16 - Településképet meghatározó épületek külső rekonstrukciója, többfunkciós közösségi tér létrehozása, fejlesztése	9	95 354 348
VP2-4.1.7-21 - Terménytárolók, szárítók és tisztítók fejlesztésének támogatása	2	36 854 202
VP2-4.1.4-16 A mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat fejlesztése	97	2 957 054 044

3. Helyi intézkedések támogatása

A vidékfejlesztési programokra rendelkezésre álló források legalább 5%-át olyan intézkedésekre kell fordítani, amelyek a LEADER megközelítésen / közösségvezérelt helyi fejlesztésen alapulnak. A LEADER program célja, hogy elősegítse a vidéki munkahelyek megtartását és új munkahelyek létesítését, hozzájárulva ezzel a biztonságos életkörülmények kialakításához és a lakosság helyben tartásához. Az alulról jövő kezdeményezések jó példája a LEADER támogatások felhasználása, amelynek célja elsősorban a helyi mikrovállalkozások segítése és a vidéki önkormányzatok helyi fejlesztése.

Jász-Nagykun-Szolnok megye vidéki térségét 5 LEADER Helyi Akciócsoport fedi le, akiknek 2023-ban új Helyi Fejlesztési Stratégiát kell kidolgozniuk. Az Akciócsoportok ezen stratégiákon keresztül koordinálhatják az illetékességi területükre jutó fejlesztési források felhasználását a 2021-2027-es időszakban annak érdekében, hogy a helyi igényeknek megfelelő fejlesztések valósuljanak meg.

Az új költségvetési ciklus szabályaihoz igazodva a Helyi Akciócsoportok is újabb forrásokhoz jutnak, így működési költségeik és fejlesztési forrásaik is biztosítva lesznek az elkövetkező időszakban. Várhatóan 2024-től pedig újabb helyi felhívásokat jelentethetnek meg a kistérségükben élő, tevékenykedő civil, vállalkozói és önkormányzati szféra számára.

Helyszíni ellenőrzés

Az uniós jogszabályok alapján, az uniós pénzügyi források felhasználásának jogszerűségét, megfelelőségét a tagállamoknak az adminisztratív ellenőrzésektől független helyszíni, fizikai ellenőrzésekkel is biztosítaniuk kell.

A Magyar Államkincstárhoz, mint kifizető ügynökséghez benyújtott kérelmek közül, a közösségi és hazai jogszabályokban meghatározott arányban, központilag kiválasztott kedvezményezettek helyszíni vizsgálatainak végrehajtása az Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály feladata.

A helyszíni vizsgálatokat az adminisztratív ellenőrzési folyamatoktól független, - a megvalósulás szempontjából - területileg illetékes Helyszíni Ellenőrzési Osztályok végzik.

A helyszíni vizsgálatok során a kérelmezők által közölt adatok valóságtartalma, az egyes jogosultsági feltételek megléte, a vonatkozó kötelezettségek teljesítésének fizikai valóságban történő felmérése történik meg alapvetően méréssel, számolással, szemrevételezéssel, eredeti dokumentumok tartalmi és formai elemeinek ellenőrzésével.

Az uniós támogatások kifizetése A terület és állatalapú támogatások esetében, csak az előírt mértékű ellenőrzést követően kezdhető meg, ezért ezen típusú helyszíni vizsgálatok határidőre történő szabályszerű végrehajtása és megfelelő dokumentálása kiemelten fontos helyet foglal el a támogatási rendszerben.

A Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázatokra beérkezett kérelmek bírálatának része, egyben a támogatói döntés meghozatalának egyik alapja a beruházással érintett terület előzetes helyszíni szemléje. Ennek keretében a beruházás helyszínének felmérése, a meglévő állapot, infrastruktúra fényképes dokumentálása történik meg. A fejlesztés előtti állapot rögzítésének célja, hogy lehatárolásra kerüljön a megvalósítandó fejlesztés a már meglévő eszköz, infrastruktúra és ingatlan állapottól, továbbá a kettős finanszírozás kockázatának előzetes kiszűrését is biztosítja az eljárás.

2022. évben is folyamatosan érkeztek/érkeznek a támogatást nyert pályázatok kifizetési kérelmei, melyek minimum egyszeri vizsgálatát, legkésőbb az utolsó kifizetési kérelem kifizetését megelőzően le kell bonyolítani.

A beruházások egyedisége/sokfélesége miatt a vizsgálatoknak rendszerint vannak speciális elemei, ugyanakkor minden esetben az ellenőrzés tárgyát képezi:

- a gépek, technológiák és/vagy építési tételek mennyiségi és minőségi beazonosítása, fizikai felmérése és fényképes dokumentálása,
- a számlák és pénzügyi teljesítést igazoló eredeti dokumentumok megléte és megfelelősége,
- a megvalósult beruházás üzembe-helyezési dokumentációja
- a beruházás támogatási célokkal összhangban történő tényleges használatának kontrollja,
- a jogosultsági kritériumoknak való megfelelés és a vállalt kötelezettségek teljesítésének vizsgálata.

Az agrártámogatási rendszer 2023. évtől várható változásai

A kétéves átmeneti időszak után 2023. január elsejétől megkezdődik a Közös Agrárpolitika következő programozási ciklusa, melynek alapját képező Európai Unió jogszabályok már megjelentek és 2022. november 7-én a hazai KAP Stratégiai Terv is elfogadásra került az Európai Bizottság által.

A közösségi támogatáspolitikában továbbra is megmaradt a jól ismert két pilléres (közvetlen támogatások és vidékfejlesztés) rendszer.

A Stratégiai Terv tartalmát tekintve a Vidékfejlesztési Programhoz hasonló agrár-beruházási és vidékfejlesztési támogatási intézkedéseket tartalmaz, tehát várhatóan az új ciklusban is lesz lehetőség többek között a versenyképesség növelésére, a klímaváltozás elleni fellépésre, a generációs megújulást vagy az élelmiszeripari fejlesztéseket szolgáló projektek támogatott megvalósítására.

Az EMGA alapból finanszírozott területalapú közvetlen támogatások rendszerében azonban jelentős változások történnek.

A Stratégiai Tervben egy olyan egymásra épülő, komplex támogatási rendszer - úgynevezett zöld felépítmény - került kidolgozásra, amely elősegíti a környezeti állapot javítását és a természeti erőforrások fenntartható használatát. Elsődleges célja a termelők ösztönzése a gazdálkodási gyakorlataik megújítására, hiszen a mezőgazdasági termelést a megváltozott környezeti feltételekhez kell igazítani, melynek fontos eszköze a környezet- és klímatudatos gazdálkodási gyakorlatok alkalmazása.

Az eddigiekhez képest három jelentős változást szükséges kiemelni.

1. Az előző időszakban bevezetett „Zöldítés” előírások legtöbb komponense beépül a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ) előírásai közé és a Kölcsönös megfeleltetés (KM) változó előírásaival együtt képezik a kondicionalitás intézményét. Az ebben foglaltak gyakorlatilag minden támogatást igénylő számára kötelezően betartandó feltétellé válnak, ahogy a korábbi időszakban a KM előírások.

2. Új elemként jelenik meg az Agro ökológiai Program (AÖP), mely önkéntes vállalatokon alapuló, a teljes üzemméretre, évente igényelhető területalapú támogatási forma, mellyel az alaptámogatási összeg úgy növelhető, hogy minden gazdálkodó kiválaszthatja azt a betartandó előírást, mely a saját gazdasága számára a legmegfelelőbb. A választható előírások köre a környezeti szempontból hasznos mezőgazdasági gyakorlatokra, a talaj- és vízvédelemre, a biológiai sokféleség védelmére, továbbá az éghajlatváltozás mérséklésére fog irányulni.

3. Az uniós szabályozás értelmében a tagállamoknak 2023. január 1-jétől területi monitoring rendszert (TMR) kell működtetniük az Egységes Kérelem keretében benyújtott - területalapon igényelt - támogatások előírásai betartásának vizsgálatához, melynek alapját az Európai Ürügynökség által finanszírozott Sentinel műholdcsalád által öt naponta készített nagyfelbontású műholdfelvétel-idősorok képezik.

A Kifizető ügynökség először 2020. évben az Egységes Kérelem előzetes adategyeztetési folyamatában felhasználta fel a Sentinel műholdak felvételeit, és tájékoztatta a gazdálkodókat a parcellahatárok és a parcellákhoz tartozó növénykultúra igényléstől való eltérésére. A mezőgazdasági földterülethez köthető paraméterek megállapításához automatizált képfeldolgozási technológia kerül alkalmazásra, melynek kidolgozása már több éve megkezdődött és fejlesztése folyamatos lesz a következő években is.

A Stratégiai Terv elfogadását követően megkezdődött a támogatásokhoz kapcsolódó hazai jogi szabályozás pontosítása és véglegesítése. A megjelenő új szabályozás megismerése, annak alkalmazására történő felkészülés a támogatási rendszer minden szereplője számára komoly kihívást jelent.

